

Формування і розподіл валового та чистого доходу та прибутку на підприємствах міського електричного транспорту

Г.С. ЛУК'ЯНЕНКО

*Харківська національна академія міського господарства
61002 Україна, м. Харків, вул. Революції, 12
mire2005@ukr.net*

Для нормального функціонування кожне підприємство повинно мати надходження грошових коштів та їх витрачання. На підприємствах у сучасній ринковій економіці відбувається безперервний кругообіг товарний і грошовий.

Вони тісно взаємопов'язані і не існують один без іншого.

Товарний кругообіг пов'язаний з поняттям виробництва товару(продукту). В широкому значенні процес виробництва продукту охоплює 4 стадії: власне виробництво, розподіл, обмін, споживання.

Для успішного виробництва повинен бути добре налагоджений відтворювальний процес, а він безпосередньо залежить від кругообігу товарів(продукту) та грошових коштів. Всі ці процеси неможливі без надходження необхідного обсягу грошей - виручки від реалізації.

Оскільки надходження грошових коштів забезпечує не тільки можливість відновлення виробничого процесу, але і дозволяє здійснювати платежі до бюджету, кредитним і страховим організаціям, інвестувати кошти в інші підприємства, завдання кругообігу грошових коштів є одним з найголовніших для кожної організації.

Основним джерелом надходження грошових коштів(доходом) будь-якого підприємства є виручка від реалізації. Отримана виручка від реалізації перш за все витрачається на покриття спожитих в процесі виробництва матеріальних (МВ) і прирівняних до них витрат(ПМВ), амортизаційних відрахувань (АВ), інших виробничих витрат(ВВі). Різниця між виручкою від реалізації (Вр) і перерахованими матеріальними витратами складає валовий дохід (ВД). Він є важливим якісним економічним показником і виражає новостворену вартість.

$$ВД = Вр - МВ - ПМВ - АВ - Вві$$

Якщо з валового доходу підприємства відняти витрати на оплату праці (ВОП), то отримаємо чистий дохід (ЧД).

$$\text{ЧД} = \text{ВД} - \text{ВОП}$$

Новостворена вартість або валовий дохід є основою формування національного доходу держави.

Новостворена вартість визначається витратами необхідної і додаткової праці (часу). Витрати необхідної праці по своїй величині відповідають вартості відтворення робочої сили і виражаються витратами на оплату праці.

Витрати додаткової праці – вартість відповідна чистому доходу підприємства, тобто чистий дохід - це частина валового доходу за вирахуванням оплати праці.

З чистого доходу проводяться обов'язкові платежі до бюджету (що включаються в собівартість): відрахування по обов'язковому страхуванню, відрахування до цільових фондів, інші платежі.

Якщо з чистого доходу виключити ці обов'язкові платежі, то отримаємо загальний (балансовий) прибуток. У свою чергу, загальний прибуток можна розрахувати і так: виручка від реалізації мінус собівартість.

Загальний (балансовий) прибуток використовується на: податок на прибуток, оплата штрафів, податок на землю і на транспортні засоби.

Прибуток, що залишився, називається чистим і витрачається на: виплату дивідендів, створення резервного фонду, фонду накопичення та споживання.

Виручка від реалізації продукції у відтворювальному процесі матеріального виробництва відіграє важливу роль як одна з ланок нового кругообігу коштів підприємства. За рахунок грошових надходжень від реалізації продукції передовсім відшкодовується вартість матеріальних витрат на виробництво - використаної сировини, напівфабрикатів, матеріалів, електроенергії, палива та ін., а також перенесена частина вартості основних фондів (амортизаційні відрахування).

Таким чином, при надходженні достатньої суми виручки(більше суми витрат) утворюються економічні умови для нового виробничого циклу, створюється загальний прибуток

підприємства, який використовується (згідно чинного законодавства) за напрямками, що викладені вище.

Більшість підприємств галузі міського електричного транспорту на протязі останніх років мають перевищення експлуатаційних витрат над виручкою. Тобто фінансовим результатом їх діяльності є збиток. Збитки можуть бути пов'язані як з неналежним веденням господарської діяльності так і з недостатнім фінансуванням з бюджету (надання пільг з пасажироперевезень, на покриття різниці в тарифах, субвенції та ін.).

Для нормального функціонування підприємств міського електричного транспорту необхідно збільшувати внутрішні та зовнішні джерела надходження доходів, при одночасному скороченні експлуатаційних витрат.

Зовнішніми джерелами надходження коштів мають бути:

1. Своєчасне та в повному обсязі надходження асигнувань з бюджетів різних рівнів;
2. Надходження коштів від приватних осіб;
3. Асигнування з централізованих позабюджетних фондів: пенсійний фонд, фонд соціального страхування на випадок безробіття, фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та ін.

Внутрішні резерви збільшення доходів:

1. Зростання обсягів пасажироперевезень, перш за все, за рахунок підвищення експлуатаційної швидкості. Фактично за один і той же час ми збільшуємо пасажиро потоки за рахунок підвищення швидкості, тому росте виручка і відповідно прибуток;

2. Розвиток диверсифікації діяльності підприємств. Наприклад, частину робітників можна звільнити від ремонтних робіт і перевести на новостворену ділянку з платного миття та ремонту інших автомашин та рухомих складів. В даному випадку ми отримуємо дохід від платного пункту технічного обслуговування та від економії на витратах з оплати праці.